

Pesti diáklányok

Budapest, március 14.

Sokan azt hiszik, hogy a magyar egyetemi diáknők életének horizontján is ott lebeg már az orosz diákélet valamely halavány kópiája. De ez csak annyiban igaz, hogy itt is magános nők felügyelet nélkül vannak együtt férfiakkal, hogy itt is van nyomor és nehéz életküzdelem; hogy az egyetem elvégzése elsősorban nem tudományos, hanem gazdasági kérdés, melyet valahogyan meg kell oldani! De ez a diákélet itt mindig más lesz, mint ahogy más Magyarországon és más Oroszországon.

Közös diákélet, melyben elelegyedtek volna fiúk és lányok, még nincs a budapesti egyetemeken; a lányok még nem helyezkedtek el a fiúk között, még nem fejlődött a helyes és fesztelen viszony köztük. Még a hüvös-völgyi diákenzióban, ahol együtt laknak, sem tudtak összeforrni. A lányok és a fiúk egy része pajtáskodik, együtt tanulnak, sőt lumpolnak is; a másik rész úgy a fiuknál, mint a lányoknál nem mer közeledni, nem kér és nem ad semmit, nem kollégialis, nem közlékeny. Legnagyobb még az együttesség a medikák és medikusok közt. Az orvostanhallgatóknak különösen az első évben nagyon barátkoznak; kiélik azt a helyzetet, hogy ellenőrzés nélkül szabad fiukkal együtt lenniük. Ez tart egy ideig; vagy talál a leány egy állandó fiupajtást, vagy közönyössé válik. A második év után eivál a barátság, exkluzív lesz a társasélet, apró kasztokra polározódik, melyekben egy-két leány és egy csoport fiu van. A diáklányokkal való együttélés bizonyos típusokat alakított ki a diákok között is. A stréberkedő, aki mindenhova betolakodik, aki nem ismer korlátokat, abszolút nincs tekintettel a nőkre, teljesen negligálja is azokat. Másik csoport: a daliások, lovagok, ezek mindent feláldoznak a nőkért. A hölgyeknek foglalják le a helyet, jobbról-balról egy hölgy ül mellettük és előadás közben társalognak. A tudós típus komoly és ideális barát; ez a legszerelmesebb fajta. Fendesen állandó szerelme van, akit aztán elviesz feleségül. Az ügyetlen diák: esellen, könyöke rendszerint kiszakadni készül, fájó szívet lemond az udvarlásról, nincs barátja, se parátnője, azzal iparkodik kiparizni ezt a sapást, hogy bár vérző szívet adjon a cinikust, és nem őszinte nála.

Érdekes az a mód, ahogyan a diáklányok vallási alapon csoportokba helyeződnek el. Feljönnek a vidékről, a legkülönbözőbb városokból, a legkülönbözőbb családokból; ami közös mindannyioknál: az a cél, a tudományos törekvés, a szociális és gazdasági érdek. Természetes lenne, ha ezeken a pontokon akadnak közös érintkezési helyek, melyek a sok különböző leányt összeforrasztják. Hogy elhelyezkednének, úgy mint a diákok, két frakcióban; a radikálisban és a klerikálisban. De a diáknők között nem tudott még ilyen tengely kialakulni, amelyik körül így szocializálódtak volna. A leányok feljönnek a vidékről, egyedül állnak itt, harcolniuk kell a legelemibb dologért, sokkal gyengébbek a férfiaknál, nincsenek is úgy a küzdelemre nevelve, ehhez még nagyon is új keletű az emancipációjuk, anyagilag szűkölködnek, ennyi rossz körülmény között keresik azt, ami támaszt adna nekik. És ilyesmit csak a vallás, a felekezeti szeg szervezett számukra. A Galilei-Körnek, mely a modern és öntudatos diáktörekvések előharcosa és a diákság gazdasági érdekeinek egyedüli méltó képviselője, mindössze hetvenkét leánytagja van eddig, mert a diáknők között általában kevés a szabadgondolkodó; de kevés az öntudatos asszony is közöttük. A Feministák Egyesületének, ahol minden asszony érdekét igaz szívet karolják fel, és ahol anyit dolgoztak éppen a diáknők gazdasági felszabadulásáért, nincs egyetlen tagja az egyetem hallgatóinak közül. Annál többen helyezkednek el felekezeti körökben. Igen erős frakció egyrészt a Szt.-Margit-Köristák, másrészt a Deboristák. A Szt.-Margit-Kör olyan Szt.-Imre-Kör-féle; a Deborah-Egylet pedig cionista szervezet és a Makkabeának a társ-e-gylete. A Szt.-Margitban a katolikus klerikálisok, a Deborahban a zsidó klerikálisok helyezkednek el. A Szt.-Margitisták a vidékről feljött kongregációs leányok, erősen összetartanak; előkelő és vagyonos lány sok van közöttük, erősen arisztokratikus allűrökkel; a katolikus estélyeken gyöngysorra fűzött nagy keresztel jelennek meg, a kánonokoknak kezét csókolnak és igen sok rózsafüzért imádkoznak. A szegények a fővárosban mégis differenciálódni kezdenek és dereng bennük valami radikálizmus. A deboristák pedig az ő egyesületükben szívják magukba a zsidó klerikalizmust...

Az egyetemi diákélet legsötétebb képeit a vidékről felkerült diáklányok küzdelme adja. Családot, otthont keresnek, nyugalmat, ahol tanulhassanak; mindehhez kevés a pénzük és mindaz helyett, amit keresnek, csak kufárokat találnak, sorsverte szegény embereket, akiket a pesti viszonyok megtanítottak a legkülönbözőbb lelkelenségekre, a legsivárabb önzésre. A legtöbb diáklánynak még a villamoslámpával is elkeseredett küzdelme van. Azokban a lakásokban ugyanis, ahol villanyval világítanak, este kikapcsolják az áramot, nehogy a diáklány sokat égethessen. Legtöbbször este vagy hajnalban tanulhatnak; mire az egyetemet elvégezték, tönkretették a szemüket. Mintha ez a szegénységnek valami adóféléje lenne, amit a sokféle uzsora mellett az egyetemi kvalifikációért fizetni kell! A pesti hónaposszobák, melyek ezeknek a lányoknak a hősi erőfeszítéseit látják, a legjobb kirakatai ennek a kívül pávás, de belül korhadt és éh nagyvárosnak. Velük kell a Pestre kerülő lányunk először megismerkedni; mintha a szegény büntetné őket bátorságukért, de ők nem csüggednek, nem fáradnak, a legkülönbözőbb viszontagságokat kiállják és ebben van valami nagyszerű!

A legváltásosabb harcot folytatja a diáklányok legnagyobb része létfontartásáért. Jórésztük mögött az önfeláldozó, de szegény vidéki szülők állanak, akik utolsó filléreiket küldik el leányaiknak. A leányok dolgozni, keresni, tanítani akarnak, de kész martírium, amit végig kell járni. Instruktórt kapni a legnehezebb dolgok egyike. Ott volna a *Segélyző Egyesület*, de zseni vezetőségének semmi érdeke az iránt a társadalmi forradalom iránt, melynek egyik jele a lányoknak egyetemre való tudulása is. Inkább gyűlölik, mint szeretik az evolúciót és bűnös klikkrendszerrel csak maguk köréből valóknak juttatnak munkát és kenyeret, a többi, a legérdemesebbek, miattul akár el is pusztulhatnak, a legridősebb cinizmus nézik vergődésüket.

Egész külön fejezetet érdemelnek még azok a lányok, akik oly szerencsések, hogy Hermína-zárda ad nekik otthont.

Bájosabb és groteszkebb összeütközése a vallásos elmaradottságnak és a tudomány után való törekvésnek alig lehet elképzelni. A Hermína-zárda otthont ad az általa arra érdemesnek talált diáklányoknak; elismeri tehát

lalásomat, látod, csak egyetlen kis közbeszóláshoz is mily rengeteg forrásmunka szükséges és nekem most nincs időm ezek összegyűjtésére, mert lakáskereséssel vagyok elfoglalva.

En szorgalmasan keresem a lakást Pesten, holott barátaim már Abbáziában és Lovránában járnak a nyári lakások érdekében. Képzeld, levelezőlapot is kaptam tőlük és mit írnak a levelezőlapra? Azt írják, hogy azon a vidéken a legujabb vicc az, hogy egy paraszt felszáll a villanyosra és azt mondja: „Kérek egy jegyet tizért.” Óriássi! Ezt a viccet én neked már ezelőtt egy hónappal megírtam. De ők el vannak maradva. Hogy fognak majd csodálkozni, ha megtudják, hogy most már más a legujabb vicc. Most már a legujabb vicc ez:

Az aradi vasúti pénztárnál megáll egy paraszt és azt mondja:

— Kérek egy jegyet Kürtöstre és vissza.

A pénztárnok odaadja a jegyet, a paraszt kifizeti és felszáll a vonatra. A vonaton nagyot kacag a paraszt és hahotázva szól:

— Na most becsaptam a magyar államot, a fene megy vissza Aradra.

Különben, hála Istennek, egészséges vagyok és neked is hasonló jó egészséget kíván szerető férjed

Gábor.

U. i. A lakás, azt hiszem, nem sokára tárgytalan lesz. Arról értesülök tudniillik, hogy az új becsületegyi minisztériumban a miniszternek természetben lesz tizszobás lakása, ló-tartása és istállója. Tehát... ha én... de ne szólj szám, nem fáj fejem.